

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ SORUNU VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

H. Yunus Taş¹ - Merve Bilen²

Öz

Günümüzde gençlerin birçok alanda sorunları mevcuttur. Bunlar psikolojik, fizyolojik, ideolojik, ekonomik ve kuşaklar arası anlaşmazlıklar gibi sıralanabilmektedir. Ancak bu makalede daha çok gençlerin ekonomik ve sosyal alanda öne çıkan, işsizlik sorunu ele alınacaktır. Genç işsizliği sorununun birçok nedeni bulunmaktadır. Gelecekte bu konu ile ilgili mücadelede doğru politikaların oluşturulması ve uygulanabilmesi için genç işsizliğinin nedenlerinin iyi anlaşılması önem arz etmektedir. Bu nedenle de çalışmamız da öncelikle genç işsizliğinin nedenleri araştırılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Konusu itibari ile ülkelerin önemli gündem maddelerinden birini oluşturabilen gençlerin işsizlik konusu sadece ülkelerin ekonomik olarak büyümesi ile de doğrudan ilgili değildir. Bu konu yapısı itibari ile gelişen ve gelişmekte olan ülkelerin ortak bir sorunu haline gelmiştir.

Bu nedenle her ülkenin, genç işsizliği ile mücadelede kendi ulusal politikalarını oluşturması veya var olan milli politikalarını daha etkin bir şekilde uygulamaları kaçınılmaz olmaktadır. Bu anlamda dünyada genel olarak kabul görmüş ulusal politikaların başında, eğitim politikaları ve aktif işgücü piyasası politikaları gelmektedir. Bu nedenle çalışmamızda eğitim politikaları ile birlikte aktif istihdam politikalarının gençlere yönelik uygulamaları incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Genç İşsizliği, Genç İşsizliğinin Nedenleri, Politikalar

---

¹ Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğretim Üyesi, , tasyunus@hotmail.com

² Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, mrvbilen@gmail.com

YOUTH UNEMPLOYMENT IN EUROPEAN UNION AND TURKEY: CAUSES, CONSEQUENCES AND SOLUTIONS

H. Yunus Taş - Merve Bilen

ABSTRACT

Today young people have several problems in different areas. These problems can be listed as physiological, psychological, ideological, economic and intergenerational conflicts. However, in this article mainly young people’s unemployment problem highlighted in economic and social areas will be discussed. Youth unemployment problem has a lot of reasons. In dealing with the issue of youth unemployment by creation and implementation of policies, understanding the causes of this issue is very important. Therefore, our study primarily investigated the causes of teenage unemployment. Youth unemployment can be an important item on the agenda of the countries, an item which is not directly related to economic growth. By its nature this issue has become a common problem for developed and developing countries.

Therefore, every country, in the fight against youth unemployment should create their own national policies or apply the existing national policies more effectively. National policies generally accepted by the world are: education policies and active labor market policies . Therefore, in our study, education policy implementation and active employment policies for youth will be examined.

Keywords: Youth Unemployment, the Reasons of Youth Unemployment, Policies

GİRİŞ

İnsanlar, yaşamları süresince, birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmamış bulunan çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık süreçlerinden geçerler. Bütün bu dönemlerin kendine has ve önemli bir takım özellikleri bulunmakla birlikte, kuşkusuzdur ki, insan hayatının en önemli ve verimli dönemini “gençlik” dönemi oluşturmaktadır. Bir ülkenin toplam nüfusu içerisinde genç kesimin sahip olduğu özellikler, genç ve gençliğin diğer yaş dilimlerinden ayrı olarak tartışılmasını ve araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktadan hareketle; bir olgu olarak gençliği görmezden gelmek mümkün olmadığı gibi; nüfusun ekonomik ve sosyal yapısına ilişkin “sorun çözme” uğraşlarında bu kesimi dikkate almak da imkansızdır (Murat & Şahin, Gençlerin İstihdamı / İşsizliği Kıymından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi, 2011).

Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri işsizlik ve istihdamdır. Özellikle son yıllarda tüm dünyada küreselleşme süreci ile birlikte yaygınlaşan küresel işsizlik, genç nüfusu önemli bir şekilde etkilemektedir. BM, ILO ve benzeri kuruluşlar; 15–24 yaşları arasındaki kişileri genç olarak tanımlamakta ve genç işsizliği oranları birçok ülkede önemli boyutlara ulaşmaktadır. İş ve istihdam, gençlerin sosyal kimliğini şekillendiren; yaşamlarını, bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını, sosyo-ekonomik ve politik vatandaşlıklarını düzenlemeleri için büyük bir öneme sahiptir. Bu yüzden genel işsizlik gibi gençlerin işsiz kalmaları hem bireysel hem de toplumsal anlamda ciddi sorunlara yol açmaktadır (Çetinkaya, 2010).

Küresel bir sorun olarak görülen işsizliğin sonuçlarından en çok etkilenen kesim gençlerdir. Genç işsiz kalmalarında en önde gelen nedenler içerisinde, genç olarak kabul edilen 15–24 yaş grubu arasında eğitime katılma oranının artması, yeni işlerin oluşturulması, tecrübe eksikliği, gençlerin nitelik ve kabiliyetlerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememesi gibi durumları saymak mümkündür. Sayılan bu neden ve sebeplerden gençlerin eğitime katılma oranının artması dışındakilerin, belli başlı bazı politikalarla çözülmesi mümkün olmasına rağmen çözülememiş olması, dünyadaki genel işsizlikten en çok gençlerin etkilenmesine neden olmaktadır (Erdayı, 2009). Yaş grubu itibarıyla kendisine özgü ve işgücü piyasasının yapısına bağlı çeşitli nedenleri olan genç işsizliği, gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde yaşanan işsizlik oranının daha da üzerinde dikkat çekici olarak sıkıntı yaratmaktadır. Özellikle, 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olması, daha önce bir iş tecrübesi-

ne sahip olmamaları nedeniyle işverenler tarafından ek maliyet yaratmaları yüzünden tercih edilmemeleri, işgücü piyasasını yeterince tanımamaları, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir bağın kurulamaması gibi sebepler dolayısıyla genç işsizlik oranları, genel işsizlik oranlarından iki katı yüksek olmaktadır (Dursun & Ataç, 2009).

1. GENÇ İŐİSZLİĐİ İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Aristo bundan 2300 yıl önce gençliğin özelliklerini şöyle sıralar: gençlerin istekleri pek çoktur ve bunları hemen eyleme dönüştürmek isterler. Tutkulu, huysuz ve öfkelidirler. Tutkularının kölesi olurlar. İsteklerinin önüne dikilen en küçük engele bile katlanamazlar. Onura ve başarıya paradan çok değer verirler. Çünkü paraya gereksinimleri olmamıştır. Eli açık ve iyilik severdirler. Çünkü kötülükleri tanımamışlardır. Çabuk güvenir, çabuk bağlanırlar. Çünkü aldatılmamışlardır. Yüksek amaç ve idealleri vardır. Çünkü daha yaşamın sillesini yememişler, koşulların sınırlayıcı etkisini öğrenmemişlerdir. Uygulamada gençliğin demografik tanımı kültürel, geleneksel ve siyasal faktörlere bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Sanayileşmiş ülkelerde bu çağın üst sınırı sıkça değişmesine rağmen, alt sınır genellikle zorunlu eğitim çağının sona erdiği yaşa isabet etmektedir (Gündoğan, 2001).

Türk Dil Kurumu Sözlüğündeki işsizlik tanımı; bireyin işi olmama durumunu olarak ifade edilmektedir. Bir başka tanıma göre işsizlik, çalışma yeteneğinin bulunmasına ve sürekli iş aramasına rağmen iş bulamayan bireylerin durumudur. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ölçütlerine göre ise; hem ücretli hem de kendi hesabına işi olmayan ya da halen ücretli veya kendi adına çalışmaya hazır olan veya faal olarak iş arayan herkes işsizdir. ILO, Birleşmiş Milletler, OECD ve benzeri kuruluşlar 15-24 yaş arasındaki kişileri genç olarak kabul etmektedir. Bu durumda bu kişilerin karşı karşıya kaldığı işsizlik ise genç işsizliği olarak adlandırılmaktadır (Atabey, 2013). Günümüzün en önemli sosyal ve ekonomik sorunu olarak görülmektedir.

Günümüzde gençlerin işsiz kalmaları konusunda genel kabul gören eğilim, onların yetişkinlere oranla daha fazla sosyal risk altında oldukları ve erken kariyer fırsatlarının gençler açısından belirsiz ve düzensiz bir periyodu teşkil ettiğidir. Bu kırılgan yapının açılımı, yalnızca ilk işi elde etmedeki zorlukla ifade edilmemekte, bunun yanında pek çok meslek grubunun istikrarsız ve kısa dönemli özellikler taşıdığına da vurgu yapılmaktadır. Bugünkü konjonktürde gençler, hiç olmadığı kadar yüksek oranlarda eğitimlerine devam etme eğili-

mindedirler. Artık onlar, işte ve toplumda varmak istedikleri emeller hakkında daha net fikirlere sahiptirler ve kişisel özerkliklerine sahip olmak ve aktif vatandaşlık olgusuna erişimde tüm fırsatları kollamaktadırlar. Gençler, ekonomilere enerji, kabiliyet ve verimlilik getirmekte ve geleceğin gelişiminin temellerini atmaktadırlar. İşte bu noktada önemli olan onlara, eğitimleri, yetenekleri, özellikleri doğrultusunda insan onuruna yakışır “düzgün iş” alanlarının yaratılmasıdır. Bunun tam tersi durumunda yani, gençlerin işsiz kalma ya da iş arama konusunda cesaretlerinin kırıldığı durumlarda veyahut eksik istihdam koşullarında çalıştırıldıklarında bunun maliyetine hem ülke ekonomisi, hem bireyin kendisi hem de ailesi katlanmak zorunda kalacaktır. Özellikle işgücü piyasasına ilk defa atılmaya hazırlanan bir gencin düzgün iş fırsatlarından yararlanamaması, onun geleceğe dönük olarak kafasında oluşturduğu çalışma hayatına ilişkin umutları en asgari seviyeye indirecek ve aslında olmaması gereken ancak mecburen katlanması gereken bir davranış modeli içerisine girmesine neden olacaktır. Bu model de, ya işsiz kalma durumunu ya da elverişsiz çalışma şartlarını kabul etmek olacaktır (Murat & Şahin, 2011: 97).

Genç ve yetişkin işsizlik dalgalanmaları birbirleriyle bağlantılıdır. Konuyla ilgili Avrupa ülkeleri esas alınarak yapılan çalışmada işsizlik oranlarındaki dalgalanmaların yetişkin ve gençlerde beraber hareket ettiği gösterilmiştir. Gençler yetişkinlere göre ekonomik durgunluk dönemlerinde yetişkinlere göre işsizlikten daha çok etkilenmektedir. Ancak ekonominin iyileşme dönemlerinde de daha çabuk toparlanmaktadırlar. Genç işsizlik oranları ile işgücüne katılma oranları arasında ilişki vardır. Yüksek işsizlik seviyesi ümidi kırılmış işsizlerin oranını arttırmaktadır. Ücret seviyesi işgücüne katılma oranlarını belirleyen dışsal bir faktördür. Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de gençlerin işgücüne katılım oranları düşmektedir. Çünkü eğitime katılma Dünya genelinde genç işsizliğin de etkisiyle yükselme eğilimine girmiştir. Eğitimdeki gençler nedeniyle işgücünden çekilme yaşanmıştır (Okur, 2014: 8).

Zayıf ve eşit olmayan büyüme ve buna bağlı işsizlik en fazla genç nüfusu etkilemektedir. 2013 yılında 15-24 yaş arası toplam 74,5 milyon kişinin işsiz olduğu tahmin edilmektedir. Küresel genç işsizliği oranı tarihsel zirvesine çıkarak %13,1 seviyesine ulaşmıştır. Bu rakam yetişkin işsizliğinin yaklaşık üç katıdır. Gelişmiş Ülkeler ve Avrupa Birliği bölgesi kategorisinde yer alan ülkelerde işgücü piyasası koşulları 2013 yılında daha kötüye gitmiştir. Bölgedeki işsizlik oranı 2013 yılında %8,6 ile 45,2 milyon kişi olarak ölçülmüştür. Bu oranın 2018 yılına kadar %8 seviyesinin altına düşmesi beklenmektedir. 2013 yılında genç işsizliği %18,3 oranında gerçekleşmiştir. Ancak aynı şekilde, bölgedeki

genç işsizliği oranının da 2012 yılındaki tarihsel zirvesinden sonra düşeceği öngörülmektedir (Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 2014)

Türkiye, genç nüfus açısından dünyada çok az ülkenin sahip olduğu önemli bir potansiyele sahiptir ve genç nüfustan kaynaklanan imkanlara sahip olması bakımından demografik fırsat penceresinde bulunmaktadır. Bu fırsat penceresi 2050 yılında kapanacaktır. Bu yıla kadar gençler iyi eğitilerek üretime kanalize edildiği takdirde, Türkiye ciddi bir ekonomik büyüme gerçekleştirebileceği gibi işsizlik sorununu da çözülebilmek imkanı elde edebilecektir.

Çünkü 2023 yılına kadar Türkiye’nin çalışma çağındaki nüfusu azalarak artacak ve bu tarihten sonra nüfus artış hızı düşerek 2050 yılına kadar azalan bir hızla artmaya devam edecektir. 2050 yılında nüfus sabitlenecek ve nüfusun azalma dönemi başlayacaktır. Bu dönemden sonra, nüfus yaşlanma eğiliminde olacak ve Türkiye yaşlılık krizi yaşayacak yani demografik fırsat penceresi kapanacaktır (Karabıyık, 2009: 298-299)

2. GENÇ İŞSİZLİĞİN NEDENLERİ

Genç işsizliğin sebepleri bu konuda sorulacak olan řu iki soruya verilecek yanıtlara göre, iki farklı düzeyde analiz edilebilir. Birinci soru genç işsizliğindeki dalgalanmaların temel belirleyicileri nelerdir ve ekonomik koşullardaki değişmeler karşısında niçin genç işsizliği oranları, yetişkin işsizliği oranlarından daha fazla etkilenir? İkincisi ise genç bireyler açısından, hangi özellikler istihdam edilebilme ya da işsiz kalma şansını artırır ya da azaltır? Sorusudur. İlk soru, genç işgücü piyasalarının özelliklerini sorgulamak suretiyle, soruna daha makro bir perspektiften bakarken, ikinci soru ise, genç bireylerin iş bulma şanslarını etkileyen mikro özellikler üzerinde durmaktadır (Gündoğan, 2001: 18-19).

Genç işsizliğin oluşumuna makro düzeyde neden olan pek çok faktör sıralanabilir. Bunlar; toplam talep yetersizliği, ekonomik durgunluk ve krizler, demografik faktörler, işgücü politikalarının yetersizliği, eğitim politikalarının yetersizliği, asgari ücret uygulaması ve gençlere yönelik ücret politikalarıdır. Genç işsizliğine neden olan mikro nedenler arasında ise; gençlere özgü nitelikler ve eğitimli işsizler, gençlerin çalışma eğilimleri, gençlerin piyasaya ilk kez giriş yapıyor olmaları ve etnik köken ve engellilik sayılabilir. (Murat & Şahin, 2011: 43-54).

Gençler arasında işsizliğin yetişkinlere göre daha yaygın olması genç işsizlik sorununun genel işsizlik sorunundan soyutlamamıza imkan vermez. Çünkü ekonominin istihdam performansının düşüklüğu, çalışma hayatına ve genel

ekonomiye ait izlenen istihdam daraltıcı politikalar genel işsizlik kadar genç işsizliğinin de artmasına neden olmaktadır. Genç yaş grubunda işsizlik oranının yetişkinlere göre daha fazla olması, gençlerin bu nedenlerden daha fazla etkilennemelerinden kaynaklanmaktadır. Ekonomide yatırım ve tam istihdama odaklı iktisat politikaları uygulanmaması ve işgücü piyasasına yönelik izlenen politika ve değişmelerin yanı sıra, ekonomideki dönemsel düşüşler, asgari ücretlerdeki artışlara dayalı genç işgücü talebinin düşük olması ve genç işgücünün niteliklerindeki eksiklikler genç işsizliğine etki eden nedenler arasında yer alır. Bugün genç işsizliği, küreselleşme, bilgi ve teknoloji çağının beraberinde getirdiği genel sorunlar, işgücü piyasasına yönelik izlenen politika ve piyasanın kendi iç dinamiklerinin neden olduğu sorunlardandır (Karabıyık, 2009).

Gençlerin işsizlik düzeyi genellikle makro ekonomik göstergeler tarafından belirlenmekte, bazı ülkeler ise genç işsizliği düşük seviyelerde korumada diğer ülkelere göre daha başarılı olmuştur. İşsizliğin önemli sebeplerinden birisini ise eğitim sistemi ve verilen eğitimin düzeyi belirlemektedir. Ülkeler genç işsizlik oranlarında ciddi ve sürdürülebilir bir azalma trendini yakalamak için eğitim sistemlerinde sağlam yapılanmalar oluşturmaktadır. Bir çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede; bireyin almış olduğu eğitimin düzeyi genç işsizlik oranlarını etkilemektedir. Aşağıdaki Tabloda ise Türkiye’de eğitim durumuna göre işsizlik oranları gösterilmiştir.

Tablo:1. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (15-24) (%)

Yıllar	Okuma yazma Bilme-yen	Okuma yazma bilen okul bitirmeyen	İlko-kul	Ortaokul veya Dengi meslek okul	Genel lise	Lise dengi meslek okul	Yüksekokul veya fakülte	İlköğretim
2000	5	11	8,3	13,7	20,6	20,8	28,3	10,3
2001	8,7	14,4	10,6	17,7	24	25,5	30,7	9,6
2002	11,5	15,7	12,4	20,7	26,8	28	38,3	10,7
2003	18,1	30,2	15,3	19,7	25,9	23,8	38,8	11,4
2004	9,6	13	13,4	19,6	26,6	29,3	39,8	13,3
2005	11,3	16,3	14,1	19,2	25,3	25,6	30,5	14,5
2006	12,5	15,3	14,7	17,9	25,2	21,1	27,2	15,2
2007	16,7	17,3	14,7	19,3	23,5	22,6	28,5	16,8
2008	11	19,8	14,3	18,7	25	20,8	29,8	17,9
2009	19,5	23	17,9	21,6	30,6	27,6	33,2	22,4
2010	16,4	18,4	14,9	10,9	27,2	23,1	32,5	18,4
2011	11,2	15,1	11,2	14,1	22,4	21,2	30	14,5
2012	9	14,8	2,5	0	19,8	19,1	28,5	14,1

Kaynak: Okur, A. (2014).Türkiye’de Genç İşsizliği Ve Nedenleri.Ankara: Sonçağ yayıncılık s.48

Bir kişinin genel anlamda yaşamdan beklentilerini özel anlamda ise istihdam edilebilirliğini ve işsizliğe maruz kalma süresini uzun dönemde belirleyen etmenlerden en önemlisi olarak gösterilen eğitim (diğerleri iş deneyimi ve göç), ilk kez iş aradığında beşeri sermayenin tek bileşenini teşkil etmektedir. Bir ülkede eğitim seviyesi ne kadar artarsa, ekonomik performans üzerinde o oranda bir gelişme meydana gelecektir. Eğitime yapılan katkı, beşeri sermaye birikimini sağlamakta, beşeri sermaye birikimi de istikrarlı bir ekonomik büyüme dolayısıyla gelir artışı meydana getirmektedir. Eğitim ile sağlanan bilgi ve beceriler insanların istihdam edilebilirliğini artırır ve dolayısıyla işsizlik üzerinde olumlu tesir yapar (Murat & şahin, 2011: 50-51). Tabi ki eğitim işsizliğe karşı kesin bir garanti sunmamakla birlikte iş piyasasında önemli bir rekabet avantajı olmaktadır (Gündoğan, 2001: 26).

Kriz dönemlerinde, konjonktürdeki dalgalanmalar ve piyasaların yapısal özelliklerinden dolayı genç nüfus bu durumdan oldukça etkilenen grubu oluşturmaktadır. Çünkü resesyon dönemlerinde işe alımlar yavaşlar veya durur, piyasaya yeni girmiş olan genç nüfus ise iş imkanlarında daha az faydalanma durumunda kalır ve iş yaşamına işsiz olarak başlar (Çetinkaya, 2010: 47).

AB’de istihdama ve istihdam politikalarına etki eden makro değişkenlerden ekonomik büyümeye ilişkin göstergeler, 1990’lı yılların ortalarından itibaren, AB genelinde görece düşük ancak düzenli bir büyüme sürecinin söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu süreçte yıllık ortalama çalışma saati düşerken emek verimliliğinin artıyor oluşu düzenli büyüme sürecinin arkasındaki temel unsurlara ışık tutmaktadır. Ancak 2008 yılında baş gösteren küresel finans krizi AB’yi derinden etkilemiş, 2009 yılında Birlik %4.2’lik bir küçülmeyle karşı karşıya kalmıştır. Kriz ve yüksek düzeydeki küçülme, emek piyasalarında da çeşitli olumsuzlukların habercisi olmuştur (Kesici, 2011).

Son yıllarda, büyümenin istihdam yaratıcı etkisinin azaldığı yönünde artan oranda bulgu ortaya çıkmaktadır. İstihdam yaratmayan büyüme sorununun, genel olarak ekonomideki yapısal sorunlara ve işgücü talebinden kaynaklanan faktörlere bağlı olduğu söylenebilir. Sorunu derinleştiren bir başka faktör de ülkemizdeki demografi dinamiğidir. Çünkü emek arzı, demografik faktörlerin bir fonksiyonudur. Bu itibarla, Türkiye’de işsizlik nedenleri ile ilgili belli başlı çalışmaları, öncelikle, yapısal sorunlardan ve işgücü maliyetinden kaynaklanan faktörleri araştıran daha sonra istihdamın ekonomik büyüme ile ilişkisini araştıran çalışmalar şeklinde özetlemek mümkündür (Ay, 2012: 323).

3. GENÇ İŞSİZLİĞİNİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'DEKİ DURUMU

Avrupa, son yıllarda süregelen ekonomik kriz nedeniyle, düşük ekonomik büyüme ve artan işsizlik sorunlarıyla mücadele ederken Avrupa ülkelerindeki işsizlik rakamları çarpıcı bir tablo ortaya koyuyor. Özellikle sanayi devriminden beri üretim merkezlerinden olan Avrupa' da işsizlik, özellikle genç işsizlik rekor üstüne rekor kırıyor ve yeni istihdam yaratmakta ciddi sıkıntılar yaşıyor.

Anadolu Ajansı muhabirinin Avrupa İstatistik Kurumu (Eurostat) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yaptığı derlemeye göre, işsizlik oranı 2013 Nisan ayında 17 üyeli Avro Bölgesi'nde yüzde 12,1, 27 üyeli Avrupa Birliği'nde (AB) yüzde 11, Türkiye'de ise yüzde 9,3 oranında gerçekleşti. Genç işsizlik ise aynı dönemde Avro Bölgesi'nde yüzde 24, AB'de yüzde 23,3 iken, Türkiye'de 17,5 seviyesinde kaldı. Yunanistan, İspanya ve Hırvatistan'da gençlerin yarısından fazlası işsiz. Ülkeler bazında bakıldığında en yüksek genç işsizliğin yüzde 59,2 ile Yunanistan'da olduğu görülüyor. Küresel ekonomik krizin odağında İspanya'da genç işsizlik oranı yüzde 56,2 seviyelerinde bulunurken, Avrupa'nın en yeni üyesi Hırvatistan'da genç işsizlik yüzde 52,1 seviyesinde. Genç işsizlik, 2013 Nisan'da Portekiz'de yüzde 42,3, İtalya'da yüzde 39,9, Slovakya'da yüzde 34,1'le dikkat çekiyor. Avrupa'da genç işsizliğin en düşük olduğu ülkeler ise yüzde 7,6'yla Almanya, yüzde 8,2'yle Avusturya, yüzde 10,6'yla Hollanda. Türkiye, Nisan ayı itibariyle yüzde 9,3 olarak gerçekleşen işsizlik oranı ile 14 AB üyesini, yüzde 17,5 oranındaki genç işsizlikte de 22 Birlik üyesini geride bıraktı. (Anadolu Ajansı, 2013)

Tablo.2. Seçilmiş Ülke Grupları ve Türkiye' de (genç işsizlik / toplam işsizlik) %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Türkiye	1,46	1,42	1,47	1,46	1,5	1,38
EU 21	2,14	2,14	2,22	2,1	2,1	2,3
OECD	2	2,16	2,12	2,12	2	2

Kaynak: Okur, A. (2014). *Türkiye' de Genç İşsizliği Ve Nedenleri*. Ankara: Sonçağ yayıncılık s.42

Tabloda 2007-2012 yıllarını kapsayan genç işsizlik/toplam işsizlik oranları seçilmiş ülke ve ülke grupları bazında düzenlenmiştir. OECD ve EU 21 ülke grupları baz alındığında incelemeye konu 2007- 2011 döneminde genç işsizlik/toplam işsizlik oranlarının istikrarlı yapısı dikkat çekmektedir (Okur, 2014: 42).

TÜİK’in açıkladığı işsizlik oranlarının gerçek durumu ne ölçüde yansıttığı öteden beri tartışmalıdır. Bu sorunun ana nedeni, işgücüne dahil olmayan nüfusun yüksek olması ve yükselme eğilimini sürdürmesidir. İşgücüne dahil olmayanların önemli bir kısmını, iş aramayıp iş başı yapmaya hazır olanlar oluşturmaktadır. İşgücüne dahil olmayan nüfus içinde iş aramayan, bu nedenle işsiz sayılmayan, ancak iş başı yapmaya hazır olanların sayısındaki hızlı ve yüksek artış, son yıllarda bu konudaki itirazları artırmıştır. TÜİK, işsiz sayısını ve işgücüne dahil olmayanları belirlerken, ILO ve Eurostat’ın tanımlarını benimsediğini daha önce belirtmiştik (Mütevelliöğlu, Zanbak, & Mert, 2010).

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de gençlerin işgücü piyasasındaki durumları olumsuz bir seyir izlemektedir. Bu olumsuzluğun yani genç işsizliğin yüksek, gençlerin istihdama katılım oranlarının düşük olmasının bazı sebeplere dayandığı düşünölmektedir. Türkiye’nin demografik yapısı, eğitim politikaları ve işgücü politikaları bu sorunun altındaki temel nedenlerdendir. Ayrıca Türkiye’de sektörel yapı değişimi sebebiyle ortaya çıkan çözölmeye ve kırsaldan kente yaşanan göç olgusu genç işsizliği arttıran etkenlerdendir. Gençlerin yoğun şekilde işsizliğe maruz kalmasının bir başka sebebi ise; işgücü piyasalarındaki yetersizlikler, özellikle de İŐKUR’un yapısal yetersizlikleridir. Bunların yanında Türk eğitim sisteminin piyasa emek talebine cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünölmektedir (İncekara & Bayraktar, 2013: 22).

Tarımdaki işsizlik oranları marjinal işletmelerde tarımın Türkiye’deki küçük aile işletmesi yapısından kaynaklanan özellikleri taşımaktadır. Kırsal kesimde kentlere göre nispi olarak düşük gözöken işsizlik oranları tarımsal yapı özellikleri nedeniyle yanıltıcıdır. Herşeyden önce tarımda kısmi zamanlı çalışma vardır ve gizli işsizlik hakimdir. TÜİK 2012 verilerine göre kent kır ayırımına göre genç işsizlik oranları (%) kent 20,3; kır 11,9 dur (Okur, 2014: 45).

Bir yıl veya daha uzun süredir işsiz olanların durumunu tanımlamak için kullanılan uzun süreli işsizlik olgusu, işgücü piyasalarının performansı, ülke ekonomilerinin genel seyri ve buna ilave olarak bireysel ve sosyal huzurun devamlılığının sağlanması gibi hususlarda rahatsız edici bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Sadece gelişmekte olan ölkelerde değil, gelişmiş batı toplumlarında da ciddi bir artış göstermeye başlayan uzun süreli işsizlik durumu, genel işsizlik sayısında ki artışa bağlı olarak özellikle son yirmi yıllık dönemde işgücü piyasalarının en belirgin göstergelerinden biri haline gelmiştir. Uzun süreli genç işsiz erkeklerle genç kadınlarda en yüksek paya AB, daha sonra İstanbul en az paya da Türkiye geneli sahip bulunmakta ve zaman içinde uzun süreli genç erkek ve kadın işsizlerin oranı sadece Türkiye genelinde artarken,

AB geneli ve İstanbul'da ise bunların oranı azalmaktadır (Murat & Şahin, 2011: 241-242).

"2013 İstihdam Görünümü" başlıklı Rapora göre, 2013 yılında dünya genelinde işsiz sayısı bir önceki yıla göre beş milyon kişi daha artarak 202 milyon sınırına dayanmıştır. Bu durum, istihdam artışının her geçen yıl büyümekte olan işgücüne göre yetersiz kaldığının göstergesidir. Küresel işsizlikteki artış en fazla (%45) Doğu ve Güney Asya ekonomilerinden kaynaklanmaktadır. Bu ülkeleri Sahra altı Afrika ve Avrupa ülkeleri takip etmektedir. Buna karşılık Latin Amerika ülkelerinin küresel işsizliğin artmasındaki etkileri oldukça azdır (%1). 2008'de başlayan küresel finansal krizle bağlantılı küresel istihdam açığı ise her geçen yıl daha da artmaktadır. 2013 yılında bu rakam 62 milyona ulaşmıştır. Hâlihazırdaki eğilimlerde bir değişiklik olmadığı takdirde, küresel işsizliğin daha olumsuz boyutlara ulaşacağı, hatta bu rakamın 2018 yılında 215 milyon olacağı tahmin edilmektedir. Zayıf ve eşit olmayan büyüme ve buna bağlı işsizlik en fazla genç nüfusu etkilemektedir. 2013 yılında 15-24 yaş arası toplam 74,5 milyon kişinin işsiz olduğu tahmin edilmektedir. Küresel genç işsizliği oranı tarihsel zirvesine çıkarak %13,1 seviyesine ulaşmıştır. Bu rakam yetişkin işsizliğinin yaklaşık üç katıdır. Genç işsizliğinin en fazla olduğu ülkeler Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile Latin Amerika, Karayipler ve Güney Afrika ülkeleridir. Ekonomideki zayıf iyileşme ortalama işsizlik süresinin de uzamasına neden olmaktadır. Birçok gelişmiş ülke ekonomisinde işsizlik süresi kriz öncesi döneme göre iki katına çıkmıştır. Avro Bölgesi ekonomilerinde, örneğin Yunanistan'da ortalama işsizlik süresi 9 ay, İspanya'da ise 8 ay olarak ölçülmüştür. Ekonomik iyileşmenin en fazla hissedildiği ülke ekonomilerinde bile, örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun süreli işsizlik, iş arayanların %40'ını etkilemektedir. Uzun işsizlik süreleri işgücü piyasasına ve genel ekonominin seyri-ne yıkıcı etkide bulunmaktadır. Hükümetlerin vergileri artırmaları ya da başka alanlarda harcamalarda kesinti yapmalarına neden olacak derecede ulusal bütçeye yük oluşturmaktadır. Daha da önemlisi, uzun süre istihdam piyasasından uzak kalan kişilerin yeteneklerini kaybetmelerine ve benzer pozisyonda ve yetenek gerektiren alanlarda alternatif iş bulmalarına engel teşkil etmektedir (Altun, 2013).

4. GENÇ İŞSİZLİĞİN GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Genel işsizlik sorunu gibi, genç işsizliği de toplumsal ve ekonomik açıdan ciddi sonuçları olan bir sorundur. Gençlerin toplumun dinamik kanadını oluşturma-

sı, ülkelerin geleceğinin genç nüfus gücüne ve bu nüfusun niteliğine bağlı olması işgücü piyasasına girişte dezavantajlı durumda bulunan gençler açısından istihdam edilebilirliği artıran politikaların önemini arttırmaktadır. Genç işsizliği; toplumun verimliliğini ve üretim kapasitesini etkilemekte, yetişmiş işgücü istihdam edilerek üretime katılmadığından, topluma ek maliyet olarak geri dönmektedir. Kalkınma süreçlerinde toplumlarda sosyo-ekonomik kayıplar meydana getirmektedir. Gençlerin kendi başlarına sorumluluk üstlenerek yetişkinliğe geçmelerini geciktirmekte, eğitimli işgücünün istihdam dışı kalmasıyla kendi alanındaki gelişmeleri takip edememesine neden olmaktadır. Ayrıca, iş bulma beklentisinin azalmasıyla psikolojik ve ailevi sorunlar yaratmakta; bu da işgücünde yetenek kaybına, toplumda huzursuzluğa yol açmakta, işsizlikten kaynaklanan ekonomik ve toplumsal huzursuzluğun etkisiyle toplumsal ve demokratik sürece tepki doğurmaktadır. Uzun süreli genç işsizliğine bağlı olarak politik marjinalleşme ve siyasal sisteme güvenmeme gençler arasında yaygınlaşmakta; bunun sonucu olarak devrimci politik düşünceler destek bulmaktadır. Genç işsizliği nedeniyle toplumların ödediği en ağır bedel, gençlerin kendisini gerçekleştirmelerine ve üretime katkıda bulunmalarına imkan tanımayan topluma duydukları tepkidir. Topluma ve demokratik süreçlere yabancılaşan gençler, suçla yönelmekte ve suç ekonomisinin işçisi durumuna düşebilmektedirler (Karabıyık, 2009: 303-304).

İşsizlik ekonomik anlamda sadece bir gelir kaybı değildir. İşsizliğin neden olduğu gelir kaybı, bireyin toplumsal yaşam biçimini etkileyecek önemli sonuçlarından sadece birisidir. İşsizliğin neden olduğu asıl problem bireyleri toplumsal işbölümü içinde olması gereken konumdan ve toplum ile kuracağı güçlü dayanışmadan yoksun bırakmasıdır. Dolayısıyla sosyolojik açıdan işsizlik her şeyden önce, birey toplum bütünleşmesinde önemli bir bağın, yani “iş” bağının kopması anlamını gelir. Artan işsizlik hem bireysel hem de sosyal düzeyde önemli sonuçlara sahiptir. İşsizlikle birlikte gelirin yitilmesi psikolojik yıkım sürecini başlatmakta ve zaman içerisinde yoksullaşmayla beraber fiziksel ve ruhsal sağlık bozulmakta ve özgüven yitilmektedir. İşe tekrar yerleşme geciktiğinde kayıplar niteliksel ve niceliksel olarak artmaya başlamaktadır. Güven, ümit, cesaret gibi özsel değerler yanında yetenek, bilgi ve beceri gibi işsel değerlerin de kaybı gündeme gelmekte ve problemler ağırlaşmaktadır. Bu da yeni bir işe girme başarısı ve isteği üzerinde olumsuz etki yaptığı gibi, tekrar çalışmaya başlama durumunda da benzer bir etkinin uzun bir süre daha devam etmesine yol açmaktadır. İşsizlikten en çok etkilenenlerin alt sosyoekonomik düzeyde bulunanlar oldukları görülmüştür. Çünkü bu bireyler yeterli eğitim ve

donanımına sahip olmadıkları için iş bulma konusunda daha az şansa sahiplerdir ve çoğunlukla daha önceleri gelir düzeyi az olan informel işlerde çalıştıkları için işsiz kaldıklarında kullanacakları maddi birikimleri ve geçimlerini sağlayacak sosyal güvenceleri bulunmamaktadır (Adak, 2010).

İşsizliğin bireysel ve toplumsal boyutta pek çok etkisi görülmektedir. Depresyondan hırsızlığa kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan bu önemli sorun, gençlerin hayatını pek çok alanda etkilemektedir. Sorun yalnızca ekonomik yeterliliğin sağlanması değil, aynı zamanda kişinin kendisinden memnun olan bir birey olarak, sorumlulukları yerine getiren bir birey olduğu hissini yaşamasına fırsat tanımaktır. Umutsuzluk, kaygı ve depresyon sonucunda birey ya içe kapanmakta ya da öfkelerini dışarı yansıtmaya yolunu seçmektedir, kişilik yapısına göre belirlenen bu durum ise işsiz bireyi, suçlu birey olmaya sürükleyebilir. Çünkü kişi, kendisini bir topluma ait ve kurallara uymak zorunda hissetmemektedir. Bu durumda, antisosyal davranışlar ya da aile içi şiddetle bu durum kendisini ortaya koyabilir. Aile toplumun çekirdeğidir ve aile içinde yaşanan tüm düzensizlikler, aslında toplumun ne denli sallantıda olduğunun da bir ön göstergesidir.

İntihar, kişinin kendi isteği ile hayatına son vermesi anlamını taşır. İşsizliğin bir boyutu da beraberinde intiharı getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bireyin aslında ne kadar güç bir durumu yaşadığı daha iyi anlaşılabilir. Birey o denli bunalım içersindedir ki, son çare olarak ölümü seçmektedir. Durumun vahameti bu açıdan bakıldığında daha net anlaşılabilir.

İşsizlik sorununun, ekonomik büyüme ile kendiliğinden çözüleceği beklentisinin gerçekçi olmadığı açıktır. Özellikle, son on yılda, ekonomik büyüme büyük oranda verimlilik artışı ile sağlandığından istihdama yansımamış ve istihdamsız büyüme işsizliğin çözümünde ulusal politikaların önemini arttırmıştır. Bu nedenle dünyada birçok ülke, genç işsizliğinin çözümüne yönelik ulusal politikalarını yeniden gözden geçirmiştir. Söz konusu politikalar, çalışma çağındaki genç nüfusu halen artma eğiliminde olan Türkiye gibi ülkeler için daha büyük önem taşımaktadır (Erdayı, 2009).

5. AB VE TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİK İLE MÜCADELEDE UYGULANAN POLİTİKALAR

Ülkelerin işsizlikle mücadelesinde özellikle iki önemli politikadan söz edilebilir; aktif istihdam politikaları ve pasif istihdam politikaları. Pasif istihdam politikaları özellikle 20. yy ilk çeyreğinden itibaren uygulama alanı bulmuştur. Pasif

istihdam politikalarının sorunun çözümünde yetersiz kalması ise aktif istihdam politikalarına gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Pasif istihdam politikaları işsizliğin sebep olduğu sosyal problemlerin önlenmesi ve işsizlik sonucu ortaya çıkan gelir kaybını gidermeye yönelik tedbirleri içermektedir. Pasif istihdam politikaları; işsizlik sigortası uygulamaları, işsizlik yardımı, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı gibi uygulamaları içermektedir. Aktif istihdam piyasası politikaları ise büyüyen bir ekonomi ve sürdürülebilir sosyal ekonomik kalkınma için önemli görölmektedir. Bu politikalar yapısal ve teknolojik değişime adapte edilebilen ve mobilitesi yüksek iş gücü oluşturmak için gereklidir. Aktif istihdam politikalarının işsizliğe karşı en iyi koruma politikası olduğu genel olarak kabul görölmektedir. İşsizlere geçinebilecekleri ücret düzeyi vermek yeterli değildir. Asıl olan istihdam yaratmaktır. Rekabetçi ölkeler için aktif istihdam politikaları bir yatırım niteliğindedir. Aktif istihdam politikaları beceri geliştirme, yeniden istihdam ve diğer politikaları teşvik etmelidir. En önemlisi sürekli büyüyen işgücü için insana yakışır iş oluşturulması gerekmektedir (İncekara & Bayraktar, 2013: 27-28). Bugün başta Avrupa Birliği olmak üzere birçok OECD ölkesinde, aktif işgücü piyasası politikaları güncelliğini ve önemini korumaktadır. İş tecrübeleri olmayan gençleri yetiştirmek ek bir maliyet getirdiğinden işverenler gençleri işe almakta isteksiz davranmaktadır. Bu noktada aktif işgücü politikalarının iş deneyimini ikame ederek işverenlerin ayrımcı tutumlarının önüne geçtiği belirtilmiştir. Gençlere yönelik aktif işgücü piyasası politikalarını başlıca řu 4 ana başlıkta ele alacağız;

- Eğitim
- Doğrudan iş yaratma programları
- Sübvans edilmiş istihdam
- Gençler arasında girişimciliğin özendirilmesi

5.1. Eğitim

Ölkelerin genç işsizliğiyle başa çıkabilmeleri konusunda, genel ve mesleki eğitim sistemi ayrı bir önem taşımaktadır. Gençlerin eğitimine özel önem verilmesinin iki nedeni olduğu belirtilmektedir. İlki, gençlerin öğrenme kapasitelerinin yetişkinlere oranla daha yüksek olmasıdır. İkincisi ise, beşeri sermaye açısından gençlerin önünde uzun bir yaşam bulunması nedeniyle onlara, ölkenin geleceği açısından yön verilmesinin zorunlu olmasıdır. Çünkü gençlere yapılan yatırımların getirisinin uzun dönemde çok yüksek olduğu bilinmektedir. Eğitim sisteminin bu kadar önemli olması esasında, işgücü piyasalarının nitelik talepleriyle yakından ilgilidir. Öteden beri genç işsizliğinin en önemli

nedenlerinden biri olarak gençlerin nitelik eksikliği gösterilmektedir. Bu durum teknolojik yenilikler, verimlilik artışı sağlama zorunluluğu ve rekabet nedeniyle günümüzde daha da önemli hale gelmiştir. Nitelik taleplerinin böylesine ön plan çıktığı bir dönemde Türkiye'deki eğitim sistemi, piyasanın taleplerine cevap verememektedir. Türkiye'de eğitim sistemindeki yetersizliğin sonucu olarak, mezunların sahip olduğu beceriler ile işgücü piyasasının talep ettiği beceriler arasında büyük bir uyumsuzluk bulunmaktadır (Erday, 2009: 145).

- Okuldan erken ayrılmanın önlenmesini ve tüm gençlere temel eğitim garanti edilmesini amaçlayan tedbirler;

Okulu erken terk oranının %10' un altına indirilmesi, Avrupa 2020 Stratejisinin hedeflerinden biridir. Okuldan erken ayrılanlar, 18-24 yaş grubunda olup, en fazla alt düzey ortaöğrenim görmüş (Türkiye için lise öncesini ifade etmektedir) Okuldan erken ayrılanların durumu Avrupa çapında farklılık göstermektedir ve sadece 8 ülke (Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Lüksemburg, Avusturya, Polonya, Slovenya, Slovakya, ve Finlandiya) 2010 Lizbon Stratejisinde belirlenen kriteri karşılayabilmiştir. Okuldan erken ayrılma, özellikle oranın %30 olduğu İspanya, Malta ve Portekiz'de kaygı verici boyuttadır (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2012: 41-42).

- Mesleki eğitim sisteminin, gençlerin işgücü piyasasına girmeleri için sadece temel eğitimin sağlanmasını amaçlayan tedbirler;

Avrupa düzeyinde mesleki eğitim alanında işbirliği, üye ülkeler ve sosyal taraflarla birlikte

2011-2020 dönemi için mesleki eğitim sektörüne ilişkin ortak hedefler sunan "Mesleki Eğitimde Daha Gelişmiş Bir Avrupa İşbirliği Konusunda Bruges Bildirgesi" ile yeniden başlatılmıştır. Öncelikler, ulusal yeterlilik çerçevelerinin geliştirilmesi ve üretim sektörleriyle yakın ortaklıkların oluşturulması yoluyla mesleki eğitim ve yüksek öğretim arasındaki geçişlerin kolaylaştırılmasını kapsamaktadır. (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2012: 47).

- Yaygın ve enformel öğrenmenin tanınmasını teşvik etmeyi amaçlayan tedbirler;

Yaygın ve enformel öğrenmenin tanınması, Avrupa düzeyinde ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşılmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2012: 48).

- Genç işsizleri, işgücü piyasasına girişi kolaylaştırmayı hedefleyen özel programları izlemeye teşvik eden tedbirler,

- Eğitimi iş deneyimi ile birleştirmek amacıyla uygulanan tedbirler,

- Eğitim sistemlerinin işgücü piyasasının nitelik taleplerini karşılamasını sağlayacak tedbirler,
  - Yüksek öğrenim ve hayat boyu öğrenme ile ilgili tedbirler
  - Gençlere sağlanan garantiler
- eğitim alanında yapılan faaliyetlerin alt başlıklarını oluşturmaktadır (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2012).

5.2. Doğrudan İş İmkânı Oluşturma Programları

İş yaratma programları iş bulmaları çok olan işsizlere yönelik olarak geliştirilmiş programlardır. Dolayısıyla katılımcılarının büyük bir kısmını uzun dönemli işsizler oluşturmaktadır. Özellikle, 1980li yıllarda uzun dönemli işsizlerin toplam işsizler içerisindeki oranında meydana gelen hızlı artış, iş yaratma programlarının da önemini arttırmıştır. Doğrudan iş yaratma programları, çoğu ülkede gençlerin çalışma hayatı ile ilişki kurmaları ve bir deneyim kazanmaları amacına yönelik, tamamlayıcı bir politika aracı olarak kullanılmaktadır. Bu tür programlar genellikle řu iki özellikleriyle dikkat çekicidir; ilki, bu tür programlarda işveren geleneksel olarak, kamu ya da kar amacı gütmeyen kuruluşlardır. Bir diğer özellik ise yeni oluşturulan işlerin süresi ve niteliğidir. İşler genellikle geçici ve sosyal faydası olan işlerdir. İşgücü maliyetleri kamu ve proje sponsorları tarafından karşılanır. Bu tür programlar, normal olarak uzun dönem işsizlik riskiyle karşı karşıya bulunan, dezavantajlı bütün yaş gruplarına yönelik olmasına rağmen, bu grup içinde gençler yoğun olarak yer alır (Gündoğan, 2001: 52).

Kamu çalışma programlarının geçmiş dönemlerden bu yana çeşitli ülkelerde uygulandığını görmekteyiz. Bu programları kamu hizmetinde istihdam, iş yaratma programları ve istihdam yoğun programlar olarak çeşitli şekillerde isimlendirilmektedir. Bu tip programlarda amaç işsiz kalan bireye kısa vadeli çalışma imkânı sunabilmektir. Ayrıca daha minimal farklı programlar da bulunmaktadır. Bu programlar; yerel yönetimler, sivil örgütler ve gönüllü gruplar tarafından desteklenmektedir. Doğrudan kamu istihdamı sağlayan programların genelde kısa süreli çözümler olarak görüldüğu bilinmekle beraber bazı ülkelerde devamlı istihdam aracı olarak kullanıldığı da gözlemlenmektedir. Programların hedef kitlesini engelliler, yoksullar ve gençler oluşturmaktadır. Programa katılım karşılığı aynı ya da nakdi yardım şeklinde ödeme yapılmaktadır ve yapılan yardımların düşük seviyelerde olmasına dikkat edilir. Bunun sebebi gerçekten programa en çok ihtiyaç duyulan kesime ulaşılma isteğidir (İncekara & Bayraktar, 2013: 28-29).

5.3. Ücret/İstihdam Sübvansiyonları

Ücret/istihdam sübvansiyonları; özellikle uzun süreli işsizliğin ve/veya genç işsizliğin yüksek olduğu dezavantajlı bölgelerde, işsizlerin istihdamını ücret veya istihdam sübvansiyonları ile destekleyerek işgücü piyasasını canlandırılmaya yönelik uygulamalardır. Sübvansiyonlar, değişen ekonomik koşullar altında tesis edilse de en sık ekonomik gelişme dönemlerinde uygulama alanı bulmaktadır. Bu program dezavantajlı gruplarda sosyal dışlanmayı önlemek amacıyla istihdamı teşvik ederek toplumsal bir amaca da öncülük etmektedir. Sübvansiyonlu istihdamda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta “fayda maliyet analizinin” çok iyi şekilde yapılması gerekliliğidir. Çünkü bu programda daha önceden sübvansiyon edilmeden istihdam edilmiş işçilerin yerine sübvansiyon edilmiş işçilerin istihdam edilmesi veya işverenin sübvansiyonlu işçileri işe alıp sübvansiyon süresi sona erdikten sonra işten çıkarması söz konusu olabilir. Bu nedenle bu programın iyi bir şekilde izlenmesi ve tasarlanması gerekmektedir. Bu bağlamda ücret/istihdam sübvansiyonları ile ilgili önemli noktaları da şunlar, sübvansiyonların süresi ve seviyesi, ikame etkisinin minimizasyonudur (Erol, 2013: 22- 23).

5.4. Gençler Arasında Girişimciliğin Özendirilmesi

Avrupa Komisyonu İşletmeler ve Sanayi Genel Müdürlüğü'nün girişimcilik birimi, Mart 2012'de yayımladığı 'Yüksek Öğretimde Girişimcilik Programlarının Etkileri' raporunda, üye ülkelere yüksek öğretim kurumlarında girişimcilik programları oluşturulması için destek verme çağrısında bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu, girişimciliği eğitim sistemine entegre etmeye yönelik olarak 2012 yılında biri İrlanda, biri de Slovenya'da olmak üzere iki konferans düzenledi. Konferanslarda 'girişimcilik eğitiminin' yalnızca işletme kurmayla ilgili olmadığına ve eğitime yönelik, önemli beceriler kazandıran genel bir yaklaşım olduğunun ve ayrı bir konu olarak değil de bir 'eğitimcilik biçimi' olarak yerleştirilmesi gerektirdiğinin altı çizildi. 2008 yılında kabul edilen “Küçük İşletme Yasası” çerçevesinde oluşturulan Genç Girişimciler İçin Erasmus programı, bir planı bulunan potansiyel girişimciler ya da son üç yıl içinde kendi işletmesini kurmuş girişimcilerin, bir diğer Avrupa ülkesinde yetenek ve deneyim kazanmasını sağlamaktadır. AB, Türkiye'nin de düzenlenen etkinliklerle katılımında bulunduğu Avrupa KOBİ Haftası gibi bir dizi kampanyayla girişimciliğe bir imaj da kazandırmaya çalışıyor. Avrupa KOBİ Haftası, Avrupa çapında girişimcileri, Avrupa, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde sağlanabilecek destekler hakkında bilgilendirmeye yönelik bir kampanya. Avrupa KOBİ Haftası çerçevesinde KO-

Bİ'lere yönelik olarak 37 ÷lkede gerçekleştirilen eř zamanlı etkinliklerde potansiyel girişimciler, bilgi, tavsiye ve desteğe ulaşabiliyor. Avrupa Komisyonu, 2014-2020 arasında faaliyet gösterecek ve 2.5 milyar Euro bütçeye sahip olması öngr÷len bir 'İşletme ve KOBİ'lerin Rekabetçiliği' (COSME) programı oluşturdu.

Program çerçevesinde;

- KOBİ'lerin finansmana erişimine yardımcı olmak
- İş kurma ve büyüme için olumlu bir ortam oluşturmak
- Avrupa'da girişimcilik kültürünü teşvik etmek
- Avrupalı şirketlerin sürdürülebilir rekabetçiliğini artırmak
- Küçük işletmelere farklı ÷lkelerde faaliyet gösterebilme imkanı tanımak yer almaktadır.

Avrupa İşletmeler Ağı gibi Girişimcilik ve İnovasyon Programı (EIP) bünyesinde atılan adımlardan elde edilen sonuç ve derslerden yararlanılmasını amaçlayan COSME, EIP bünyesinde başarılı olan unsurları devam ettirerek, programın yönetimini basitleştirerek girişimci ve küçük işletmecilerin faydalanmasını kolaylaştırmaya çalışacaktır. Komisyon, COSME'nin AB GSYİH' sına yılda 1.1 milyar Euro katkıda bulunmasını, ortaklık anlaşmalarıyla 40 bin şirketin destek görmesini ve kredilerde 3.5 milyar Euro artış sağlanmasını beklemektedir (AB haber ve politika portalı).

Örneklerin tanıtımı, girişimcilik kültürünü yeşertmek için önemli bir unsur olarak öne çıkmakta, başarılı örnekleri tanıtılmak ve girişimcilik kültürünü teşvik etmek amacıyla verilen Avrupa Girişimciliği Teşvik Ödülleri, 27 AB ÷lkesinin yanı sıra Hırvatistan, Sırbistan ve Türkiye'den projelere de verilmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu genç nüfus, girişimcilik kültürünün yerleştirilmesi için önemli fırsatlar sunan bir unsurdur.

Türkiye, genç nüfusuyla, girişimcilik alanında büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen bu potansiyelin etkin değerlendirildiğini söylemek mümkün değildir. Bu nedenle, yeni girişimcilerin desteklenmesinde, işletmelerinin kurumsal ve finansal açıdan güçlendirilmesinde, sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

SONUÇ

Genç işsizlik çalışmada ayrıntılarıyla belirtildiği gibi ÷lkenin en verimli emek kapasitesinin atıl durumda kalması nedeniyle önemli toplumsal ve bireysel sorunlara yol açmaktadır. Buna mukabil gençlerin kendi içerisinde farklı eği-

tim, beceri, psikolojik yapılarının olması sorununun çözümünü zorlaştırmaktadır. Çalışmada genç işsizlik problemi aşmaya çalışılırken tüm dünyada yaygın olarak kullanılan aktif istihdam politikaları değerlendirilmiştir. Özellikle aktif istihdam politikalarının kendi içerisinde çeşitli uygulamalara ayrılması ve bu uygulamalardan birinin veya birkaçının aynı anda kullanılması ülkedeki genç nüfusun yapısı dikkate alınarak bu politikaların oluşturulması, Türkiye gibi nüfusunun büyük bir bölümü gençlerden oluşan ülkeler için önemlidir.

Türkiye’de, her şeyden önce, genç işsizliğinin en temel sebeplerinden biri olarak bilinen yeterli seviyede yeni işlerin oluşturulamaması sorununun çözümüne yönelik yeni bir istihdam stratejisi oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Çünkü gençler için yeteri kadar yeni iş alan ve imkanlarının oluşturulamaması durumunda, diğer uygulamaların pek fazla bir anlamı olmayacaktır. Bu noktada, en temel sorumluluk devlete düşmektedir. İstihdam stratejisi belirlenirken öncelikli olarak, işsiz gençlerin tespitini kolaylaştıracak, onların işgücü piyasası ile ilgili temel sorunlarını ortaya koyacak ve böylece yapılacak müdahalelerin yerindeliğini sağlayacak bir gençlik profili oluşturulmalıdır. İkinci olarak, ulusal düzenlemelere yol göstermek açısından önem taşıyan **“Gençlik İstihdam Ağı”**nın tavsiyeleri ve **“Avrupa İstihdam Stratejisi”**nin öncelikleri, genç işsizliği ile mücadeledeki başarı dereceleri göz önünde bulundurularak bu doğrultuda önlemler alınmalıdır. Böylece yeni istihdam alanlarının oluşturulabilmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve yaşam boyu eğitimin sağlanması gibi konular Türkiye genç işsizliğinin azaltılabilmesi açısından ön plana çıkmaktadır.

İşsizlikle mücadele politikaları istihdamın kapsamının genişletilmesinin yanı sıra çalışan kişilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesine de odaklanmalıdır. Bir çok ülkede gözlenen enformel sektördeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi, küreselleşmenin olumsuz etkilerinin azaltılarak daha adil bir süreç haline getirilmesi ve gençler arasındaki yüksek işsizlik oranları gibi sorunların uluslararası alanda Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, ILO, Birleşmiş Milletler ve AB'nin ortak yaklaşımları ile aşılması önerilmektedir. Ulusal düzeyde ise bu sorunların hükümet, işçi ve işverenler arasında etkin sosyal diyalog mekanizmalarının etkin kullanılabilmesi ile aşılması hedeflenmelidir.

KAYNAKÇA

- AB haber ve politika portalı. (tarih yok). Girişimciliği teşvik etmek: AB ve Türkiye'den uygulamalar. Mayıs 25, 2014 tarihinde EurActiv: <http://www.euractiv.com.tr/kobi-ve-ab/link-dossier/girisimciligi-tesvik-etmek-ab-ve-turkiyeden-uygulamalar-000190>
- ADAK, N. (2010). Sosyal Bir Problem Olarak İşsizlik ve Sonuçları. Toplum ve Sosyal Hizmet, 21 (2), 110.
- ALTUN, Ö. (2013). 2013 İştihad Görünümü (Employment Outlook 2013). Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.
- ANADOLU Ajansı. (2013, Temmuz 15). Haber 7. Mayıs 17, 2014 tarihinde Ekotrent: <http://ekonomi.haber7.com/dunya-ekonomisi/haber/1049930-ab-ulkelerinde-issizlikle-ilgili-carpici-tablo-adresinden-alindi>
- ATABEY, S. E. (2013). Genç İşsizliğine Çözümde Alternatif Bir Politika Önerisi: Mali Alan Uygulaması. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 173.
- AY, S. (2012). Türkiye’ de İşsizliğin Nedenleri: İştihad Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme. Yönetim ve Ekonomi, 19 (2), 323.
- ÇETİNKAYA, E. (2010). Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları. Sakarya Üniversitesi İİBF Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi (58), 46.
- DURŞUN, S., & ATAÇ, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28 (1), 73-74.
- ERDAYI, A. U. (2009). Dünya’ da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. Çalışma ve Toplum Dergisi, 133.
- EROL, S. I. (2013). Gençlere Yönelik Aktif İştihad Politikaları Japonya, Kore ve Çin Örnekleri. TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, 22-23.
- GÜNDOĞAN, N. (2001). Genç İşsizliği. Eskişehir: TC Andolu Üniversitesi Yayınları.
- İNCEKARA, A., & BAYRAKTAR, S. (2013). Türkiye'nin Genç İşsizlik Profili. Çaişma İlişkileri Dergisi (Journal Of Labour Relations, 4 (1), 22.
- KARABIYIK, İ. (2009). Avantaj ve Dezavantajlarıyla Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 298-299.
- KESİCİ, M. R. (2011). Avrupa Piyasası Dinamikleri ve Avrupa İştihad Stratejisi Temeinde Türkiye'nin Uyumu. Çalışma ve Toplum Dergisi (1), 79.
- MURAT, S., & ŞAHİN, L. (2011). AB Uyum Sürecinde Genç İşsizliği. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- MURAT, S., & ŞAHİN, L. (2011). Gençlerin İştihadı / İşsizliği kımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi. Çalışma ve Toplum (3), 96.
- MÜTEVELLİOĞLU, N., ZANBAK, M., & MERT, M. (2010). İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11 (1), 211.
- OKUR, A. (2014). Türkiye’de Genç İşsizliği ve Nedenleri. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu. (2012). Küresel Krizde İşsizlikle Mücadele ve Genç İştihadının Arttırılmasına Yönelik Tedbirler. Ankara.
- ULUSLARARASI Çalışma Örgütü (ILO). (2014). Küresel İştihad Eğilimleri-2014 (Global Employments Trends-2014). Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.